

1. søndag i fasten

Tid og sted: d. 22. februar hhv. kl. 9.00 og 10.30

Ødsted kirke og Jerlev kirke

Salmevalg

Den mørke nat forgangen er, 736

Fyldt af glæde, 448 (Ødsted)

Herre, du vandrer forsoningens vej, 613 (Jerlev)

Du ved det nok, mit hjerte, 634

Du, som mætted tusind munde, 637 (i 2017: 213)

Nu fryde sig hver kristenmand, 487

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus

Så blev Jesus af Ånden ført ud i ørkenen for at fristes af Djævelen. Og da han havde fastet i fyrre dage og fyrre nætter, led han til sidst sult. Og fristeren kom og sagde til ham: ”Hvis du er Guds søn, så sig, at stenene her skal blive til brød.” Men han svarede: ”Der står skrevet: ’Mennesket skal ikke leve af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund.’” Da tog Djævelen ham med til den hellige by,

stillede ham på templets tinde og sagde til ham: ”Hvis du er Guds søn, så styrk dig ned. For der står skrevet:

’Han vil give sine engle befaling,
og de skal bære dig på hænder,
så du ikke støder din fod på nogen sten.’”

Jesus sagde til ham: ”Der står skrevet: ’Du må ikke udæske Herren din Gud.’” Igen tog Djævelen ham med sig, denne gang til et meget højt bjerg, og viste ham alle verdens riger og deres herlighed og sagde til ham: ”Alt dette vil jeg give dig, hvis du vil kaste dig ned og tilbede mig.” Da svarede Jesus ham: Vig bort, Satan! For der står skrevet: ’Du skal tilbede Herren din Gud og tjene ham alene.’” Da forlod Djævelen ham, og se, der kom engle og sørgede for ham.

Prædiken

”Mennesket skal ikke leve af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund.” Sådan svarer Jesus, da djævelen udfordrer ham til at forvandle sten til brød. Det er de ord, der gør forskellen for os. Når klokkerne ringer til gudstjeneste, slår de tre gange tre bedeslag. Det er Gud,

der siger: Jeg elsker dig, jeg elsker dig, jeg elsker dig. Efter nadveren siger Jesus Kristus til os: ”Fred være med jer!” Når vi bliver døbt siger han: ”Jeg er med jer alle dage, ind til verdens ende.”

Fyrre dage fastede Jesus i ørkenen og drak kun vand. Fyrre dage i det tørre, sandede ørkenlandskab. Kroppen var indtørret. Det varme sand brændte under fødderne om dagen, trængte ind i øjenkrogen, ind i øret og ind under tøjet. Og det sparsomme vand kunne han ikke vaske sig med, det måtte drikkes – ellers tørrede hans krop fuldstændig ind. Om natten var der koldt, og der var ingen steder at søge ly for vinden. Efter fyrre dage uden fast føde, fortælles det, at Jesus til sidst led af sult. Det var ikke denne her sædvanlige sult, mange af os får sidst på eftermiddagen, hvor maven knurrer og det føles som om, der er et stort hul midt i kroppen. Nej, sulten efter fyrre dage er en helt anden, fordi kroppens fedtreserver er ved at være fuldstændig opbrugt. Snart begynder kroppen at tære på organerne, og når det sker, har mennesket ikke lang tid tilbage at leve i. Det er en helt anden sult, fordi

mennesket, i denne fortælling Jesus, er drevet helt ud til den afgrund, hvor det kan se ned i dødsriget. Brød var det, Jesus længtes allermest efter. Brød var liv. Brød var at undslippe den nagende sult, den udmattende sult; brød var at få ny energi. Brød var at kunne tænke klart igen, og at kunne rejse sig, uden at det gjorde ondt i benene og i ryggen.

Og så kommer djævelen og siger: ”Hvis du er Guds søn, så sig at stenene her skal blive til brød.” Den fristelse er betydningsmættet.

Sulten driver os til at tænke, at brød må være det vigtigste i situationen. Findes der nogen handling, der ikke kan retfærdiggøres af sulten? Trumfer sulten ikke enhver moralsk besindelse over for andre mennesker, over for dyrene og over for naturen? I denne fortælling skal Jesus ikke en gang slå ihjel for at skaffe sig selv føde. Han skal blot forvandle nogle sten. Tilfældige sten i ørkenen. Ingen vil nogen sinde lægge mærke til, at stenene er forsvundet.

Djævelen henviser til, at Jesus har en særlig magt: ”Hvis du er Guds søn!” Djævelen sår tvivl om, hvorvidt Jesus er Guds søn. Noget af det mest irriterende er, når andre sår tvivl om fuldstændig grundlæggende kvalifikationer hos os selv. Men Djævelen stiller spørgsmålstejn ved, om Jesus faktisk er Guds søn og udfordrer ham til at bevise det. Problemet er, at det øjeblik Jesus vælger at forvandle sten til brød, og således beviser, at han er Guds søn, dér diskvalificerer han sig selv som Guds søn. Han vil nemlig gøre det for at fremme sine egne interesser, og ikke som en hengiven handling til de mennesker, der faktisk lider af sult rundt omkring i verden, og som ikke kan gøre noget ved det.

Djævelen frister Jesus til at forvandle sten til brød; til at omdanne det golde og uvelkomne landskab til frodighed og næring for ham selv. Djævelen frister Jesus til at bruge en magt, Jesus faktisk har. Men hvis Jesus bruger sin magt, opgiver han at give de sultne mad. I stedet for at bespise 5000 sultne mand med fem brød og to fisk, stiller han sin egen sult efter fyrre dages faste. I stedet for at spise brød

og drikke vin omkring bordet med disciplene den sidste aften, han levede, spiser han med sig selv i ørkenens ensomhed.

Jesus gennemskuer djævelens list. Han er så sulten, at sulten gnaver i ham; men det, der forekommer harmløst, er designet til at føre Jesus til fald; til at isolere ham fra os; til at fastholde det gamle gudsforhold, hvor menneskets frelse er afhængig af dets evne til at overholde loven. Og Jesus svarer: ”Mennesket skal ikke leve af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund.”

Det er et godt svar. Det giver mange associationer. Den association, jeg vil udfolde, er fællesskabet omkring nadveren. Efter Jesu død og opstandelse viste han sig nogle gange for sine disciple. De kunne først ikke tro, at Jesus var opstået; ulykkelige, uden noget mål i hverdagen, fortabte i deres ensomhed og angst forsøgte de at forstå, hvorfor Jesus havde berørt dem så dybt, og hvorfor netop Jesus, ham, der havde plantet et ukendt håb i dem, skulle dø. En dag var disciplene samlet bag lukkede og låste døre, for de var bange. Pludselig stod Jesus midt iblandt dem.

Han stod der, som han altid havde gjort, lige så lyslevende, som når vi ser på hinanden og ved, at vi kan omfavne hinanden. Disciplene blev usikre og bange, men Jesus sagde: ”Fred være med jer!” Det var ikke døde ord for disciplene. Det håb, Jesus havde plantet i dem, begyndte at spire og strække sine rødder dybere ned i disciplenes sjæl. Sådan er det, når Gud taler til os. Og Gud taler til os, når vi fejrer nadver; derfor slutter også hvert eneste nadverbord med de samme ord, som Jesus sagde til disciplene: ”Fred være med jer!”

Når vi ser Jesu svar på linjerne i bibelen: ”Mennesket lever ikke af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund,” så ser det så nemt ud. Fristelsen bliver fejlet til side af Jesus, som om det var det enkleste i verden. Men fristelsens natur er meget kompleks. Når vi sætter billeder på fortællingen, så er vi inspireret af den kunsthistorie, der har fortolket ordene gennem næsten 2000 år. Og så forestiller vi os sikkert djævelen som det her røde væsen, med horn i panden, gedeben, hale og en trefork i hånden; og så er det ikke så vanskeligt at lokalisere fristelsen. Det

er ligesom i tegnefilmene, hvor der står en engel på højre skulder og en djævel på venstre skulder, der forsøger at overbevise os om, at henholdsvis den uselviske og selviske handling er den bedste. Hvis vi taler om fristelse på den måde, så bliver det hurtigt fladt og ligegyldigt; fristelsen bliver så nem at overvinde.

Men fristelsen trænger dybere ned i bevidstheden end som så. For vi *bliver* fristet, og vi springer igen og igen i med begge ben. Hvorfor gør vi det? For at forstå det, vil jeg stille et helt centralt spørgsmål i forhold til fortællingen om Jesu fristelse i ørkenen: Hvem er djævelen? Hvem er satan?

Jeg mener, at Djævelen er fremstillet som en person for fortællingens skyld. Den person skal fortolkes for at forstås. Det er min overbevisning, at Djævelen er Jesus selv. Fristelsen er ikke en magt, der kommer udefra. Jeg kan godt forstå, at man taler om fristelsen på den måde, fordi det gør fristelsen nemmere at håndtere. Men hvis vi ser på de fristelser, Jesus udsættes for, så er de nøje forbundet med den magt, Jesus har, som Guds søn.

Magten til at lave brød er magten over menneskets livsgrundlag. Magten til at lade sig bære af englene, så Jesus ikke støder fødderne mod stenene på jorden, er magten til at være den usårlige Gud, der ikke selv tager del i de lidelser, som alle mennesker må erfare. Magten til at herske over alle jordens riger og lande, som de kan se fra det høje bjerg, er almagten; og kaster Jesus sig ned og tilbeder Djævelen for at få den magt, så vil det sige, at han udnytter almagten til at ophøje sig selv og underlægge sig menneskeheden, fratage os vores frihed og gøre os til slaver af en selvisk magt.

Adam og Eva lod sig friste, da de spiste af frugten fra træet til kundskab om godt og ondt. De vidste godt, de ikke måtte spise af frugten, og da de havde spist den, forstod de, hvad de havde gjort. De blev konfronteret med deres egen udåd, med deres begær, deres selviskhed og deres ondskab. Og hvordan reagerede de? De skød skylden på noget andet, for det er smertefuldt at erkende, at man har gjort noget forkert. Da Gud spurgte, om de havde spist af frugten, sagde Adam: Eva gav mig frugten, og så spiste

jeg. Eva sagde: Slangen forledte mig til at spise. I de små klasser sagde vi: Det var ham, der begyndte! Senere i livet siger vi måske: Det var ikke min intention at såre dig; jeg forstod ikke konsekvenserne af mine handlinger. Vi skyder hele tiden skylden hen på en anden, eller over på nogle forhold, vi ikke selv er herre over. I sidste ende er det det samme som at give slangen eller djævelen skylden. Vi gør det, fordi vi ikke vil stille vores egen egoisme og ondskab til skue. Djævelen er os selv; når vi, på andres bekostning, fremmer vores egen dagsorden og vores egen magt. Og vi skal ikke bilde os ind, at vi kan overvinde det selviske og det onde i os selv. Gør vi det, så bliver vi blinde for vores egen ondskab.

Jesus lod sig ikke friste. Han sagde: ”Mennesket skal ikke leve af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund.” Det er de ord, der gør forskellen for os. Det sagde jeg i begyndelsen af prædikenen. Når klokkerne ringer til gudstjeneste, slår de tre gange tre bedeslag. Det er Gud, der siger: Jeg elsker dig, jeg elsker dig, jeg elsker dig. Efter nadveren siger Jesus Kristus til os: ”Fred være med jer!”

Når vi bliver døbt siger han: ”Jeg er med jer alle dage, ind til verdens ende.” Når vi er fortvivlede og ikke ved, hvor vi skal gøre af vores sorg, så ved vi, at Gud kender vores navn; for det blev mejslet ind i døbefonten ved vores dåb; og når Gud kender vores navn, så kommer Gud til os, når vi er forladt og alene, og siger vores navn, mens han tørrer tårene bort og rejser os op. Gud ved godt, at vi lod os friste; at vi tænkte mere på os selv end på vores næste. Men Jesus talte til menneskemængden, der ville stene en prostitueret: ”Lad den der er syndfri kaste den første sten.” De gik alle bort, og Jesus sagde til den prostituerede: ”Heller ikke jeg fordømmer dig, gå bort og synd fra nu af ikke mere.” Amen.